

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **I. K.**, bývajúcej v B., v dovolacom konaní zastúpenej JUDr. Ivetou Balalovou, advokátkou, so sídlom v Bratislave, Ružová dolina 10, proti žalovaným **1/ G. G.**, bývajúcej v B., **2/ Stavebnému bytovému družstvu Bratislava II**, so sídlom v Bratislave, Strojnícka 8, **o určenie neplatnosti dohody o prevode členských práv a o vypratanie bytu**, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp.zn. 13 C 240/2002, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 26. októbra 2010 sp.zn. 8 Co 378/2009, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 26. októbra 2010 sp.zn. 8 Co 378/2009 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava II rozsudkom z 25. júna 2009 č.k. 13 C 240/2002-195 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala určenia neplatnosti dohody o prevode členských práv a povinností uzavretej medzi žalobkyňou ako prevodcom a žalovanou 1/ ako nadobúdateľkou zo 4. júna 2001 a uloženia povinnosti žalovanej 1/ vystáť sa z družstevného bytu nachádzajúceho sa na prízemí v B. bez nároku na náhradný byt alebo náhradné ubytovanie. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žalobkyňa má naliehavý právny záujem na určení neplatnosti uvedenej dohody o prevode členských práv (§ 80 písm. c/ O.s.p.). Na základe výsledkov vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žalobkyňa „oznámenie o odstúpení od všetkých prevodov bytov“ nedoručila žalovanej 1/, ale ich adresovala len žalovanému 2/. Účinky odstúpenia od zmluvy voči žalovanej 1/ ako účastníčke dohody zo 4. júna 2001 preto nenastali. Žalobkyňa sa nedôvodne dovoľavala relatívnej neplatnosti tohto právneho úkonu z dôvodu, že pri jej podpisovaní bola uvedená do omylu. Žalobkyni pri prečítaní, podpísaní

a overení dohody musela byť známa skutočnosť, že prevádza členské práva k družstevnému bytu na žalovanú 1/ a bola uzrozumená s tým, že ak k výmene nedôjde, veci sa uvedú do pôvodného stavu, takže omyl je vylúčený. Keďže zamýšľaný stav výmeny bytov a domu nebolo možné dosiahnuť (p. K. od výmeny ustúpila), spätný prevod zodpovedal aj vôli žalobkyne tak, ako bol vyjadrený v potvrdení z 1. marca 2001. Právny úkon teda nepovažoval za neplatný ani z dôvodu nedostatku vážnosti vôle na strane žalobkyni. Jej návrhu o určenie neplatnosti tohto právneho úkonu preto nevyhovel. Za nedôvodný považoval aj jej návrh o vypratanie bytu, lebo žalobkyňa ani nebola aktívne legitimovaná na podanie takéhoto návrhu, keďže vlastníkom predmetného bytu je žalovaný 2/. Právne vec posúdil podľa § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len OZ), § 48 ods. 1 OZ v spojení s § 40a OZ a § 49a OZ. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. a úspešnej žalovanej 1/ priznal náhradu trov konania v sume 423,61 Eur.

Krajský súd v Bratislave, ako súd odvolací, rozsudkom z 26. októbra 2010 sp. zn. 8 Co 378/2009 potvrdil rozsudok okresného súdu a rozhodol o náhrade trov odvolacieho konania. Za správny považoval právny názor súd prvého stupňa, podľa ktorého dohoda o prevode členských práv zo 4. júna 2001 nie je neplatná v dôsledku omylu žalobkyne pri jej uzatváraní v zmysle § 49a OZ. V súvislosti s platnosťou tohto právneho úkonu podľa § 37 ods. 1 OZ dospel na rozdiel od súdu prvého stupňa k záveru, že na strane žalobkyni chýbala vážnosť vôle a teda úmysel previesť uvedenou dohodu členské práva k družstevnému bytu na žalovanú 1/. Napriek tomuto záveru považoval rozhodnutie súdu prvého stupňa za vecne správne, avšak z iných dôvodov. Uviedol, že skutkové zistenia súdu prvého stupňa umožňujú dospieť k záveru, že dohoda o prevode členských práv k družstevnému bytu uzavretá medzi žalovanou 1/ ako prevodcom a žalobkyňou ako nadobúdateľkou dňa 19. decembra 2000 bola simulovaným právnym úkonom, ktorým jej účastníčky chceli zastrieť iný právny úkon, a to zmluvu o výpožičke predmetného družstevného bytu za účelom získania obecného bytu na Š. Ich skutočná vôľa totiž nesmerovala k vyvolaniu právnych následkov spojených s uzavretím tejto dohody v podobe trvalého (časovo neobmedzeného) prevodu členských práv a povinnosti k družstevnému bytu zo žalovanej 1/ na žalobkyňu. Za neplatnú však považoval aj zmluvu o výpožičke ako zastretý právny úkon, lebo neobsahovala zákonom požadované náležitosti (žalobkyňa byt na M. nikdy neužívala a teda nebola splnená podmienka prenechania veci do užívania). Z uvedeného vyvodil, že žalobkyňa, ktorá na základe dohody z 19. decembra 2000 členské práva k predmetnému družstevnému bytu patriace žalovanej 1/ nikdy platne nenadobudla, nemohla tieto spätné platne previesť dohodou o prevode

členských práv zo 4. júna 2001 na žalovanú 1/. Aj z tohto dôvodu považoval ostatne uvedenú dohodu za právny úkon neplatný. Keďže žalobkyni nesvedčil žiaden právny titul oprávňujúci ju k užívaniu družstevného bytu v B. dospel k záveru, že žalobkyňa nemá naliehavý právny záujem na určení neplatnosti dohody o prevode členských práv zo 4. júna 2001 (vyhovením jej návrhu by sa jej právne postavenie k bytu nezmenilo) a nemôže byť dôvodný ani jej návrh na vypratanie bytu. Právne vec posúdil podľa § 37 ods. 1 OZ a § 41a ods. 2 OZ v spojení s § 659 OZ. Rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým žalobu zamietol, považoval preto (hoci z iných dôvodov) za vecne správny.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podala včas dovolanie žalobkyňa. Dovolanie odôvodnila tým, že rozhodnutie krajského súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Nesúhlasila s právnym názorom odvolacieho súdu podľa ktorého medzi žalobkyňou a žalovanou 1/ malo dôjsť k uzavretiu zmluvy o výpožičke. Obidve účastníčky vedeli o tom, aký právny úkon a s akými právnymi následkami dňa 19. decembra 2000 uzatvárajú. Žalovaná 1/ mala úmysel vedome a dobrovoľne previesť členské práva družstevného bytu na žalobkyňu, čo aj platne urobila. V konaní bolo jednoznačne preukázané a potvrdil to aj odvolací súd, že dohoda o prevode členských práv uzatvorená 4. júna 2001 bola neplatná pre nedostatok vážnosti vôle v zmysle § 37 ods. 1 OZ. Navrhla preto, aby dovolací súd rozsudok krajského zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Žalovaná 1/ vo vyjadrení k dovolaniu navrhla mimoriadny opravný prostriedok žalobcu zamietnuť a priznať náhradu trov dovolacieho konania.

Žalovaný 2/ rovnako navrhol dovolanie žalobkyne ako nedôvodné zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods.1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania, ktorý je zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania preskúmal napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v rozsahu vyplývajúcom z § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

Z § 236 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa. Prípustnosť dovolania a súčasne aj jeho dôvodnosť zakladá tiež procesná vada uvedená v § 237 O.s.p.; dovolací súd je v zmysle § 242 ods. 1 O.s.p. povinný vždy skúmať, či v konaní nedošlo k takejto vade konania.

Medzi vady vymenované v § 237 O.s.p. patrí aj prípad odňatia možnosti účastníkovi pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Vo všeobecnosti pod odňatím možnosti konať pred súdom treba rozumieť taký postup súdu, ktorým znemožní realizáciu tých procesných práv, ktoré účastníkom občianskeho súdneho konania procesné predpisy priznávajú za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov. Medzi takéto práva patrí napr. právo zúčastniť sa pojednávania, podávať návrhy, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, právo, aby o jeho návrhu, resp. odvolaní príslušný súd rozhodol a pod. Súdna prax považuje za odňatie možnosti účastníkovi konať pred súdom aj situáciu, ak odvolací súd nevyzval účastníka konania v zmysle § 213 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom od 15. októbra 2008, aby sa vyjadril k možnému použitiu toho ustanovenia právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je podľa názoru odvolacieho súdu pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce (R 33/2011).

Podľa dovolacieho súdu v posudzovanej veci práve o takýto prípad ide.

Podľa § 213 ods. 2 O.s.p. ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

Ustanovenie § 213 Občianskeho súdneho poriadku je ustanovením upravujúcim procesný postup odvolacieho súdu a súčasne určujúcim, či v konkrétnej veci je alebo nie je zabezpečený spravodlivý súdny proces. Novela Občianskeho súdneho poriadku vykonaná zákonom č. 384/2008 Z.z. s účinnosťou od 15. októbra 2008 vyžaduje v odvolacom konaní dať možnosť účastníkom konania vyjadriť sa vždy, ak odvolací súd uvažuje, že svoje rozhodnutie založí na iných právnych dôvodoch, ako to urobil súd prvého stupňa. Účelom prijatia tejto novely bolo, aby sa v praxi zabránilo vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí tým, že účastník bude mať možnosť vyjadriť sa k niektorej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia na zistený skutkový stav. Predmetná novela teda posilňuje právo na spravodlivý proces tým, že účastníkovi umožňuje až po samotné rozhodnutie adekvátne argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa dospel k záveru, že žalobkyňa sa neopodstatnene dovoľavala relatívnej neplatnosti dohody o prevode členských práv a povinností družstevného bytu zo 4. júna 2001 z dôvodu, že pri jej podpísovaní bola uvedená do omylu, že tento právny úkon nie je neplatný pre nedostatok vážnosti vôle na strane žalobkyni a že účinky odstúpenia od tohto právneho úkonu nenastali. Vec posudzoval len vo vzťahu k vyššie uvedenej dohode a na vec aplikoval ustanovenia § 37 ods. 1 OZ, § 48 ods. 1 OZ v spojení s § 40a OZ a § 49a OZ.

Odvolací súd síce na vec vzťahoval zhodne, ako súd prvého stupňa, ustanovenie § 37 ods. 1 OZ (tu dospel k opačnému názoru než súd prvého stupňa), za určujúce pre svoje rozhodnutie vo veci však považoval iné právne dôvody ako súd prvého stupňa, pričom v súvislosti s platnosťou dohody o prevode členských práv a povinností zo 4. júna 2001 prejudiciálne posudzoval aj platnosť dohody o prevode členských práv a povinností k tomu istému bytu z 19. decembra 2000. Na rozdiel od súdu prvého stupňa na vec aplikoval ustanovenie § 41a ods. 2 OZ v spojení s ustanovením § 659 OZ. K záveru o neplatnosti dohody o prevode členských práv a povinností zo 4. júna 2001 dospel z dôvodu, že žalobkyňa na základe dohody z 19. decembra 2000 členské práva k predmetnému družstevnému bytu patriace žalovanej 1/ nikdy platne nenadobudla a preto nemohla tieto späťne platne previesť dohodou o prevode členských práv zo 4. júna 2001 na žalovanú 1/. Ide teda o prípad právneho úkonu urobeného v rozpore so zásadou, že nikto nemôže na iného previesť viac práv než sám má, ktorý treba považovať za neplatný v zmysle § 37 ods. 2 OZ. Odvolací súd aj toto zákonné ustanovenie, hoci ho necitoval, na vec nepochybne aplikoval. Ustanovenia §§ 41a ods. 2 OZ, 659 OZ a 37 ods. 2 OZ, ktoré odvolací súd považoval pre rozhodnutie vo veci za určujúce, pri dovtedajšom rozhodovaní veci súdom prvého stupňa neboli použité. Odvolací súd mal preto v súlade s § 213 ods. 2 O.s.p. účastníkov konania vyzvať, aby sa k ich možnému použitiu vyjadrili. Z obsahu spisu vyplýva, že odvolací súd takto nepostupoval a žalobkyni nevytvoril procesnú možnosť vyjadriť sa k aplikácii predmetných ustanovení. Jeho procesný postup treba preto hodnotiť ako nesprávny, vykazujúci znaky vady konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Dovolanie žalobkyne je teda prípustné a zároveň tiež dôvodné. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 prvá veta O.s.p.).

Pre ďalšie konanie sa poznamenáva, že naliehavý právny záujem žalobcu na požadovanom určení v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. je podmienkou úspešnosti určovacej

žaloby. Ak dôvodom zamietnutia žaloby je nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení, súd už neposudzuje vecnú opodstatnenosť určovacej žaloby (porovnaj rozhodnutia NS SR sp. zn. 1 Cdo 26/07, 2 Cdo 231/07, 1 Cdo 91/2006). Odvolací súd preto nepostupoval správne, ak sa najskôr zaoberal určovacou žalobou po vecnej stránke a po jej vyriešení dospel k záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobkyne na požadovanom určení a pre tento nedostatok napokon žalobe o určenie neplatnosti právneho úkonu nevyhovet.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. augusta 2012

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Mgr. Patrícia Špacírová